

- **T. Biró Katalin**

Ha megkérdeznénk az őskor bármelyik szakaszát kutató régészek csapatát, a kezdőktől a nyugdíjasokig, hogy mit jelent az a három betű, hogy TBK, aligha lenne olyan, aki ne tudná.

T. Biró Katalin munkássága megkerülhetetlen minden olyan szakterület művelői számára, aki bármilyen formában kapcsolatba kerül a nemérces nyersanyagokkal.

1980-ban régésként végzett az ELTE Bölcsészettudományi Karán, ezzel párhuzamosan vendéghallgató volt a Természettudományi Kar földtudományi tanszékén 1976–1980 között. 1984-ben egyetemi doktor, 1992-ben sikeresen megvédi kandidátusi disszertációját, az Alföld késő neolitikus nyersanyagforgalmáról, ami 1998-ban könyv alakban is megjelent.

Munkahelye 1980–1985 között Magyar Állami Földtani Intézet, 1986–1990 között a Központi Múzeumok Igazgatósága, 1991-től a Magyar Nemzeti Múzeum.

10 szakmai szervezet, bizottság, egyesület tagja, több félétven át oktatott és oktat az ELTE Természettudományi Karán és a Berzsenyi Főiskolán, speciális kollégiumokat vezet a földtudományi alapismeretek és az informatika régészeti felhasználhatóságáról.

Érdeklődésének középpontjában egyetemista kora óta a köeszköz-nyersanyagok kutatása áll.

Annak a régi felismerésnek az elkötelezett híve, hogy az egyes lelőhelyeken megtalált nyersanyagok eredeti előfordulásának rögzítése megrajzolja egy-egy őskori település lakosságának akció-rádiuszát, magyarul a közösség tevékenységi körének határait. A sok, szemre hasonló fizikai jellegzetességet mutató nyersanyag aprólékos, műszeres vizsgálata pedig a közetfajták azonosítását teszi lehetővé. Ehhez a munkához is, mint minden máshoz, megtalálta a megfelelő embert, Kasztovszky Zsolt személyében, aki az MTA Energiakutató Központjának műszeres arzenálját mozgósítja a cél érdekében.

Hagyományos régészeti tevékenysége természetesen kapcsolódik a kutatásainak középpontjában álló témához. A több éven át folytatott Bakony-projekt során – Regenye Judit veszprémi régész közreműködésével – ásatásokat végeztek Szentgál-Tűzköves és Nagytevel kovakitermelő bányagödreiből, illetve Vörs-Máriaasszony sziget, Városlőd és Kup újkőkori és rézkori telepein, a helyi nyersanyag felhasználásának, elterjedésének megismerése céljából.

T. Biró Katalint kérték fel az ELTE TTK kezelésében lévő tatai Geológiai Park területén közelmúltban előkerült kovakitermelő gödrök hitelesítésére is. Ebben a munkában, is mint annyi másban bátran támaszkodhatott a földtani tanszékek munkatársainak támogatására.

Gyűjtemény gyarapítási tevékenységének csúcsát jelentette, mikor a múzeumban több éven át halmozódó, többnyire lelkes amatőrök által szeszélyesen összehordott nyersanyag gyűjteményt rendezte, több munkatárs

segítségével. Az így létrehozott gyűjtemény és a két kötetes katalógus azonos szempontok szerint, földrajzilag pontosan megjelölt forrással, szín, jelleg, felhasználhatóság feltüntetésével, az elvégzett vizsgálatok eredményeivel jól használható és népszerű gyűjteménnyé vált – ez a Litotéka.

A Litotéka katalógusán kívül megjelent publikációinak hatalmas száma miatt felsorolásukra e méltatás keretében nincs mód. megjegyzendő azonban, hogy közöttük szép számmal találhatók nemcsak a szűk szakma, hanem a nagyközönség számára írott munkák is.

Több bilaterális egyezmény alapján létrejött együttműködés (görög-magyar, német-magyar) vezető kutatója volt, amelyek keretében az obszidián, a római márványok és a bükki kultúra finomkerámiájának rejtelseit vizsgálták. Hosszú heteket töltött az Egyesült Államokban, s ezzel a hazánkba került obszidián projectil point-okat is szakértelemmel publikálhatta.

Figyelemmel kíséri és támogatja a kárpátaljai Rácz Béla és a székelyföldi Sztancsuj Sándor József tudományos előre haladását.

Szakmai tevékenysége további részletezése helyett csak az idei konferenciákról néhány szót. Két nemzetközi konferencia egy évben! Tudjuk, mit jelent. A Sárospataki Múzeum munkatársainak és Markó Andrásnak a közreműködésével megszervezett nemzetközi obszidián konferencián már túl vagyunk. A mérleg: 35 országból (Japántól Mexikóig) 68 résztvevő. 18 előadás szövege már megjelent az Archeometriai Műhely XV. évfolyamának 3. füzetében Ez az elektronikus (részben papíralakú) folyóirat, amely immáron 15 évfolyamot ért meg, szintén T. Biró Katalin „gyermeké”, és a nemzetközi pontrendszer szerint a legmagasabbra értékelt Magyarországon megjelenő régészeti folyóirat. Címében egy olyan, rohamosan fejlődő tudományág elnevezése jelenik meg, melynek T. Biró Katalin úttörője és fő szervezője Magyarországon.

Ezen a konferencián sikeresen túlvagyunk, de éppen tegnap ért véget a „pattintós” konferencia (ISKM) is. A tágabb köröket, nemcsak az „obszidián-fanokat” mozgósító tanácskozás sikere most, a befejezés követő napon nem kétséges.

Végül, a Régészeti Tár munkatársai köszönik Neked, TBK, hogy mindig készséggel lefordítod, ha valami gyorsan – és szakszerűen – kell, mindig helyettesítesz, ha a segítségedre szorulunk.

Mindezen szerte ágazó, sokoldalú munka mellett, mi mindannyian tudjuk, hogy a köeszköz nyersanyagok, és az egyenlők között is az obszidián szívednek legkedvesebbike, és – zárójel – a macskák.

Köszönjük, és köszöntünk Téged, T. Biró Katalin!